احمد تفسير

(30 جزء)

سورة الناس

(114)

Ketabton.com

ليكوال:
امين الدين سعيدي «سعيد افغاني»
ژباړن: مجيب الرحمن خطيبي

سورة الناس
احمد تفسير
(30 جزء)
(114)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

النَّاسِ سوره

۳۰ جزء

د الناس سوره په مدینې منوره کې نازل شوې او شپږ آیتونه لري.

د تسمیې وجه:

دا سوره ځکه په ناس نومول شوې ده چې د «قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ١» په مبارکه آیه پیل شوې او د **ناس** کلمه پنځه ځلې راغلی ده.

د الناس سورې د آیتونو، کلمو او ټکو شمېر:

د « **ناس سوره** » یوه له مکي سوررو ځینې ده چې (1) یوه رکوع (6) شپږ آیاتونه، (20) شل کلمې (81) یواتیا ټکي او(25) پنځه ویشت نقطې لري.

یادونه: د قرآن کریم د کلمو په شمېرکې علماء سره جلا جلا نظرونه لري (یعني دعلماوو په نظر کې اختلاف شته) د لا تفصیل لپاره تاسو کولی شئ،دآحمد تفسیر الطورسورې ته ورشئ.

باید یادونه وشي چې: د «**الناس**» سوره د مصحف شریف د ترتیب له مخې د قرآن کریم وروستۍ سوره او د قرآن کریم «**فاتحې**» سورې په شان د پاک الله سبحان تعالی شکر، ثنا ویل او له حق تعالی نه مرسته غوښتنه ده. پیل او په «**معوذتین**» چې د هغه مراد هم له حق تعالی نه مرسته او پناه غوښتل دي،پای ته رسیږي.

د سورې ځینې مفسرینو **(الناس او الفلق)**سورې یې په «معوذتین»نومولي دي.لکه څرنګه چې په تولیزه توګه څرګندیږي؛د دواړو سورو بحث یو شان دی،چې پاک الله نه له شره پناه غوښتل دي.

که په تولیزه توګه یادې شوې سورې ته په ځیر سره پام واړول شي؛ په واضح ډول به وپوهیږو چې «**الناس**» سوره د «**الفلق**» سورې شرحې سره یو شان ده. که «**الناس**» د «**الفلق**» سورې شرحه وګڼو، نو وینو چې د «**الفلق**» په سورې کې «**د سحرګروسِحرې چلونو**» په اړه بحث شوی؛ او «**الناس**» سورې کې هغه ځوک چې د انسان په سینه کې وسوسه اچوي بحث شوی دی. په «**فلق**» سوره کې د دنیا له آفتونواو مصیبتونوځینې پناه غوښتنه ذکر شوې او په «**الناس**» سوره کې د آخروي زیان یا له شره د پناه غوښتلو په اړه ټینګار شوی. لکه څنګه چې په «**فلق**» سوره کې د «**شر**» مفهوم بیان شو چې د دواړو رنځونو او دردونو لاملونه شامل دي. په **الناس** سوره کې د یوه شي له شره پناه غوښتل شوې چې د ټولو ګناهونو لامل دی؛ یعني شیطاني وسواسونه او د هغه علایم، ځکه چې د آخرت ضرر یې ډېرسخت دی. نو د هغه د ټینګار له امله قرآن کریم په دې سورې ختم شوی.

په تولیزه توګه د الناس سورې د آیتونو ویش :

له لومړي آیت نه تر دریم آیت پورې، **الله (ج)** ته د انسان د پناه وړلو څرګندوینه شوې او الله سبحانه تعالی پناه ورکوونکی دی. د سورې له څلورم آیت نه نیولې تر پایه پورې، یعني شپږم آیت پورې د بدیو بیان دی چې انسان ته اړینه ده چې له دې بدیو **الله جل جلاله** څخه پناه وغواړي،ترڅوله دې شر څخه ځان وژغورې او په ځانګړې توګه د دغوبدیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينه دوه ډلې انس او جن دي؛ هغه بدئ چې مورږ په **«فلق»** سورې کې ذکر کړې،عام دي، خو دلته له دوه ډلو انس او جن ځينې بدئ صادريږي.

دالناس سورې عمومي منځپانګه يا محتوا :

د الناس سورې عمومي منځپانګه يوه رښتيني اصل ته اشاره کوي او وايي: هغه دا ده چې هوښياراو ويښ اوسئ! انسان تل له شيطاني فتنو سره مخ وي،انس او جن شياطين تل په دا هڅه کې وي چې د انسان زړه او روح کې ننوځي.هرڅومره چې د انسان مقام په علم **(ساينس)** کې لوړيږي او ورسره په ټولنه کې مقام ته رسيږي؛د شياطينوفتني**(وسوسې)** لاپسې ډېريږي،ترڅو انسان له سمې لارې وګرځوي، نوله همدې امله په دې سوره کې د نړئ د بشريت خارئ، لاربنود او عالم په توګه رسول الله صلی الله عليه وسلم ته حکم کوي چې د هر راز وسوسو له شر ځيني الله جل جلاله سبحان تعالی ته پناه يوسئ.

د خناس د فتنواو وسوسونه پناه يوسئ!**«الَّذِي يوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»**،**الله جل جلاله ته چې هم د خلکو رب هم پاچا هم خدای دی.**

په دې دوران کې د شيطان د فعاليت، پروګرام او پلان دا وي چې هغه خپل فعاليت او کاري پلان په پټه او په مکارئ تر سره کوي. ډېرئ وخت داسي پيښيږي چې شيطان د انسان په غوږ کې راڅرګندېږي او د هغه په ذهن کې داسي مسالې راپورته کوي چې انسان فکر کوي، دا د هغه خپل پلان او نظريه ده او د هغه په وجود کې روزل کيږي، همدا مساله لامل کيږي چې د هدايت د پوښښ ځای ګمراهي ونيسي. انسان بايد په دې تمه نه وي چې شيطان په خپلو جامو کې ووينې، بلکې دوئ تل د حق يوه برخه د باطل له يوې برخې سره ګډوي، ترڅو په خلکو واکمن شي.

نو په ټوله کې د الناس سورې بحث د انسان ښوونه او روزنه ده،دا سوره انسان ته ښوونه کوي چې تل له شيطاني وسوسو او فتنو سره مخ دی. د جن او انس شياطين په دې هڅه کې دي چې د انسان په زړه او روح کې ځاله جوړه کړي، انسان بايد ټول عمر بېداره او ويښ ويي، اند انسان بايد په خوب کې هم شيطان سره د مُبارزې لاره هېره نه کړي.

علما وايي: د شيطان عمومي موخه د حق له لارې د خلکو ايستل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې تفسير او ژباړه
۳۰ جزء
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
د ښښونکي او مهربان څښتن تعالی په نامه

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ﴿٦﴾

آياتونو ژباړه:

«قل اعوذ برب الناس» (1): (ووایه! زه د خلکو پالونکي رب ته پناه وړم.)

«ملك الناس»(2) : (د خلکو مالک او واکمن ته.)

«اله الناس»(3) :(د خلکو (خدای او) معبود ته.)

«من شر الوسواس الخناس»(4): (د ډېرپټېدونکي وسوسه اچوونکي له شره.)

«الذی یوسوس فی صدور الناس»(5): (چې د خلکو په سينو کې وسوسه اچوي.)

«من الجنة و الناس»(6): (څه هغه د پيريانوله نسل څخه وي څه هغه د انساني له نسل څخه وي.)

د لغاتونو او اصطلاحاتو تشريح:

«الناس» : خلک «مَلِك»: سرور او سالار، واکمن، د اختار لرونکی «إله »: معبود، واکمن فرمان ورکونکی،هغه ځوک چې حاکم د زړونو دی.«الوسواس»:وسوسه کوونکی،د«الخنّاس» (خنس) مُوسوِس: هغه چې په پټه څه اوري او بېرته ځي، پټ کار. [← تکویر/۱۵، الخُنَّس] «یوسوس»: وسوسه کوي،په نرمی او ورو خبرې کوي. «الجنّة»: د جن (پيريانو) ډله، د پرښتو ډله.

ګرانو لوستونکو!

په دې مُبارکه سوره کې،د پيريانواو انسانانو شيطانانوله شرڅخه الله جل جلاله تعالی ځيني پناه غوښتل دي. په حدیث کې آمام آحمد، نسايي او ابن حبان له آبوذر (رض) روآيت کړی دی چې وي ویل: زه د رسول الله صلی الله علیه وسلم خدمت ته راغلم، رسول الله صلی الله علیه وسلم په جومات کې حضور درلود اووې فرمايل: «ابوذره! تا لمونځ کړی دی؟» ما وويل: «خير» وي ويل: «پورته شه او لمونځ وکړه» له هغه وروسته ما لمونځ وکړ، راغلم او کيناستم. رسول الله صلی علیه وسلم وفرمايل:« تعوذ بالله من شر شياطين الإنس والجن. اې ابوذره! د پيريانواو انسانانوشيطانانو،له شرڅخه الله جل جلاله تعالی ته پناه یوسه»ماعرض وکړ:« یا رسول الله،آیا انساني شياطين هم شته؟!» وې فرمايل: هوا!

د الناس سورې تفسير:

«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»(1 (ووایه: زه د خلکو رب ته، د خلکو مالک او(ربښتيني)حاکم ته پناه وړم،د خلکو برحقه معبود ته،ووایه:ای پیامره!د خلکو پروردګارته پناه وړم،(سوال کوم، ننواتې) کوم او باور کوم، ځکه چې ربوبيت يې د دې غوښتوونکی دی،چې حق تعالی ته پناه يوړل شي او سوال او دعا وشي، په «قُلْ» کلمه کې: مخاطب رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلی الله علیه وسلم دی،ځکه چې یو بې څارې لاربشود دی.او د دې مُبارک او لوړ مقام په پیروۍ سره ټول مومنان باید داسې ووایې او داسې پناه یوسې .
شیخ مفسرناصر الدین عبد الله بیضاوي وایې: « له هغه ځایه چې مخکېنې آیت کې پاک **الله جل جلاله** سبحان تعالی ته د جسمي زیان څخه پناه وړل دي او دا زیانونه په انسان او د هغه په غیر کې عام دي،نوپه دې سوره کې له زیانونوځینې هغه ته پناه وړل دي چې د بشر پرنفوس عارض کیږي او بشر ته ځانګړي کیږي.
یادونه:په قرآن عظیم الشان کې د **"قل"** کلمه له ۳۰۰ ځله څخه ډیره ذکر شوې ده،چې ډېرې یې د رسول **الله صلی الله علیه وسلم** لپاره د الله سبحان وتعالی امر دی چې د منافقیونو اومخالفینو ځواب په ټوکه کارول شوې.

د مفسرینو په وینا:

دا چې **الله جل جلاله** تعالی د ټولو مخلوقاتو رب دی،خود انساني عزت په ټوکه په ځانګړې توګه یې ذکر کړې،ځکه چې د کائناتو ټول مخلوقات یې د انسان لپاره مسخر کړي او په حکمت او علم یې سېنګار کړي او خپلې مقدسې پرښتې یې اړې کړي دي،چې ورته سجدې وکړي،نو دوی د خدای تر ټولو غوره مخلوقات دي.
سربېره پردې،د یادونې وړ ده چې له دې کلمې جوته کیږي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د وحې امانت داردی او له ځانه څه نه وایې. سربېره پردې د **«قُلْ أَعُوذُ»** له جملې جوته کیږي چې خطرونه اوکوابنونه دومره سخت دي چې **الله جل جلاله** تعالی خپل پیغمبر صلی علیه وسلم ته د پناه غوښتلو امر کوي او د **«أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** له کلمې جوته کیږي چې د الله تعالی له مرستې پرته د شر پر وړاندې مُبارزه ناشونې ده.
د مُبارکې آیې مهم یا جمعي تکي **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** په حقیقت کې دا بیانوي چې ګناهکاران په خپل ژوند کې باید ناهیلې نه شي،ځکه چې الله جل جلاله سبحانه وتعالی د ټولو خلکورب دی نه یوازې د مومنانواو همدارنګه **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** جمله موږ ته یادوي،کله چې پیامر،پاک **الله جل جلاله** سبحانه وتعالی ته پناه وړئ، بیا نوزموږ دنده روښانه او واضح شوه،انسان باید ځان د خدای تررزوزنې لاندې وګڼي**«بِرَبِّ النَّاسِ»**د هغه سلطنت او حکومت ومنې.
باید ووایو چې بې ایمانه خلک په خپل قدرت،نفوس،قومیت او یا هم خپل مال ته پناه وړي اونازیږي،خوهغه خلک چې پر الله جل جلاله سبحانه تعالی ایمان لري تل خپل لوی څښتن ته پناه وړي چې د وجود څښتن، پاچا او معبود دی.

«ملك الناس»(2):

(پناه وړم « د خلکو مالک ته» یعنی،هغه ذات ته چې بشپړ ملکیت لري،یو بشپړ حاکم دی او یو بې مثاله او لامحدود واکمن دی، هغه د ټولو مخلوقاتو مالک دی،په شمول د حاکم او محکوم، پشپړحاکمیت په ټولو لري، پرهغو حکم کوي،د هغوی اعمال ثبت وي او په تدبیر سره د هغوی چارې څېړي، عزت او ذلت د هغه په لاس کې دی،فقر او بې وزلي هغه ورکوي.

«اله الناس»(3)

پناه وړم« د خکلو الله ته»یعني،دخلکومعبود ته له هغه ځایه چې ملک (پادشاه، واکمن) او کله هم خدای (معبود) وي او کله هم نه وي،نولوی څښتن تعالی په دې آیه کې واضح یا څرګنده کړې چې الوهیت (معبودي) اوعبادت د هغه ذات پورې ځانګړې شوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوك له هغه سره شريك كيداي نه شي.د **«إِلهِ اَلنّاسِ»:** دانسان عزت او شرف د هغه عظمت څرګندولو لپاره،درې ځلې يې **اَلنّاسِ** راوستی او دا يې ضمير پورې محدود کړی نه دی او تکرار يې نيکي يا ښيګڼه ده.د ابن کثيرمفسروايي:دا درې صفتونه **د الله جل جلاله** صفاتو ځيني دي. **«ربوبيت»، «مالکيت» او «الوهيت»** نو خدای د هر څه ښتن، پاچا اومالک دی.اوټول مخلوقات د هغه مخلوقات او مالونه دي.دهمدې له وجې د پناه غوښتنې امريې کړی، هغه ذات ته پناه يوسئ چې د دا درېو صفتونو خاوند دی. مختصر (۶۹۶/۳

پام مو وي :

لومړی هغه څه چې د انسان لپاره مختص او ځانګړې شوي دي،دهغه وده،تکامل او روزنه ده.**«بِرَبِّ النَّاسِ»** وروسته سياست،تدبيراوحکومت.**«مَلِكِ النَّاسِ»** اوهرڅومره چې د هغه وده زياته شوه چې همدا عبادت او بندګي ده. اود **«إِلهِ النَّاسِ»** په جملې کې موږ ته دا سبق را کوي،چې انسان بايد هغه چا ته پناه يوسي چې د هغه په اسراراوو د هغه وسوسې چې د هغه په ځان کې دي پرې وپوهيږي .

يَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَ ما تُخْفِي الصُّدُورُ - 19 غافر»(خدای د سترګو په خيانت اوهغه څه چې په زړونو کې پټوي خبر دی.)

«من شر الوسواس الخناس»(4)

پناه وړم هغه څه چې ذکر شوي دي « د وسوسه کوونکي له شرڅخه» چې شيطان «خناس» دی.

«خناس» له **«خنوس»** چې د پټولو او شاتګ په مانا ده،ځکه چې شيطان هم خپله پټ دی او هم کاروونه يې،که د هغه فتنې يا وسوسې ښکاره وی،نوهغه به بيا په خلکو غالب کېدای نه شوای، خو په بهانو،ښکلوجامو او په مکرسره را څرګنديږي او برياله کيږي.په حديث شريف کې راغلي:« شيطان د انسان پر زړه خپله پوزه ږدي،کله چې هغه خدای يادوي، شيطان بېرته ځي او کله چې **الله جل جلاله** تعالى هېرکړي، نو زړه يې ورته نيسي او د هغه په زړه کې وسوسې اچوي»**(راوي حافظ موصلی).**

اوس چې شيطان يو **خنّاس** دی،هغه د خپل ناوړه پلان د پلي کولو لپاره تر هغه پورې مخکې کيږي او شاته کيږي،ترهغې چې په خپل پلان او برنامو کې برياله شوي نه وي، نوموږ هم بايد په خپل ژوندانه کې د **الله جل جلاله** تعالى ذکر زيات کړو.

په قرآن عظيم الشان کې پرانسانانو څو ځله نيوکې شوې دي،کله چې ناروغ يا ستونزو اوکړاوونو کې راګيرشي، نو دعا کوي او پناه غواړي،خوهمدا چې خطر ورځينې لرې شو،کرنه او حالت يې داسې کيږي، ګويا چې موږ هېڅ نه پيژني.

قرآن عظيم الشان د **(۱۱يونس په سورة)** کې فرمايي **:« وَ لَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لا يَرْجُونَ لِقاءَنا فِي طُغْيانِهِمْ يَعْمَهُونَ - 11»(او که الله جل جلاله تعالى د خلکو لپاره په هغه چټکۍ سره لکه څنګه چې دوی د ځان لپاره خيرغواړي، پرهغوی يې په چټکه بلا راوستې وي،يقيناً د هغوی اجل رارسيده، نو موږ به هغه خلک پرېږدو چې زموږ سره د ليدو تمه (او باور) نه لري دوی به په خپلو سرغړونو کې ورک پاتې شي)**

د دې مبارک آيت مفهوم ته ورته دی، د **کهف** سورې 58 آيه او همدارنګه د **فاطر** سورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 45 آیه کې هم راغلي، که خدای جل جلاله خلکو ته د دوی د اعمالو سزا ورکړي، دوی به ټول تباه شي، سربېره پردې، هغه اختیار چې د تکلیف اساس دی له منځه ځي او اطاعت په بېرنې اړخ بدلیږي. ښایي**«اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ»** مانا دا وي چې د پاک **الله جل جلاله** تعالی سنت په خیر رسونه کې سرعت وي او په شر رسولو کې مهلت ورکول او د دې جملې مانا دا وي چې پاک **الله جل جلاله** تعالی په خیر رسولو کې بېړه کوي.

ګرانو لوستونکو!

اوس چې هغه **«بِرَبِّ النَّاسِ»**دی،نو موږ باید د نورو تعلیمي میتودونه ونه منو، اوس چې هغه**«مَلِكِ النَّاسِ»** دی،نو له ځان څخه د نورو مریه جوړ نه کړو او اوس چې هغه **«إِلٰهِ النَّاسِ»** دی،نو راځئ چې خپل زړونه له هغه پرته بل څه ته ونسپارو او دا فکراوعقیده له فتنو د پناه اخیستلوغوره وسیله ده.هغه څوک چې د خلکو پر سینو،زړونو او روح وسوسه کوي،کېدای شي چې د پیریانو او شیطانانو ځیني وي یا هم د انسان ځیني،هو! وعدې او په تمه پرېښودل،نن او سبا کول د فتنې او وسوسې له لارو څخه دي .

« الوسواس » :وسوسه عبارت ده له پټ غږ او ورو ورو ښوځیدل .

امام قرطبي مفسر وایي :د شیطان وسوسه دا ده چې انسان په پټو خبرو سره خپل اطاعت ته رابولي، وسوسه د غږ د اوریدو پرته زړه ته رسیږي (د قرطبی تفسیر ۲۶۳/۲۰)

« الخناس »: خنّاس، خنّوس له ریښې څخه ده، چې د جنّ و انس له منځ څخه راپورته کیږي اود سازش او د غلولو لپاره د انسان په لور راځي،که پاک الله سبحان تعالی د انسان یار او ساتونکی نه وي،هغه له پښو غرځوي او وسوسه یې په زړه کې اچوي او که انسان پاک **الله** سبحان تعالی ته فریاد وکړي او مرسته وغواړي، یو دم تښتي او د یو بل فرصت تیاری نیسي.

مفسرین لیکي : **«وسواس»**:یعني وسوسه کوونکی، یعني د فتنې او وسوسې په هڅه کې وي، سترپا او ستومانتیا نه لري،یعنی سترپا هیڅ نه مني.**«خناس»**:یعني هغه دوښمن دی چې تل راځي او ځي او هرکله چې تاسو یې رټئ په ظاهر پټیږي،او کله چې تاسو ګومان کوئ چې لاړه بېرته راننوځي،د بیلګې په توګه کله چې تاسو یو څوک له یو ور نه بهر کوئ او هغه له بل ور څخه را ننوځي او د انسان په لور راځي.

د خناس ریښتیني مانا راټولیدل او شاته تلل دي، چې دا کنایه ده،کله چې تاسوالله ته متوسل کیږي،د **الله جل جلاله** نوم اخلئ او **الله جل جلاله** ته ځان سپارئ،شیطان تښتي اوکله چې تاسوغافل کیږئ اود شیبې لپاره غفلت کوئ، شیطان بېرته حاضریږي؛یعنی هم حضورلري اوهم غيبيږي، په دې مانا چې ځي او راځي، شاته کېږي او یرغل کوي،نو **خناس** کې شیطان په دواړو څېرو یعنی په پټه او ښکاره راڅرګندیږي.معمولا د **خناس** کلمه د پټیدو په مانا راغلې. رښتیا غواړي ووایي، چې زه د شیطان له شر،وسوساو شیطان چې د الله له صفت او له نوم ځیني پټیږي،**الله جل جلاله** ته پناه وړم، د شیاطینو پلان او هڅه همدا ده، چې د انسان له بې غورۍ ځنې ګټه اخلي او همدا چې انسان غافل شي، هغوي را پیدا کیږي او انسان چې ویښ او هوښیاریږي اوالله سبحان تعالی ته پناه وړي اوالهي آیاتو ته مخه کوي، نو هغوی غيبيږي او د الهي کلام مخې ته دربدی نه شي، نوانسان باید تل د ایمان او نیک عمل په قوت او په اړینو امکانتو درلودو سره د دوکه بازانو د دسیسو او چلونو په مخ کې تیار ولاړ وي او بی غوري او غفلت ونه کړي ترڅو د وسوسه کوونکو په لومه کې ونه نښلي او که نه دا ناپاکه وسوسه کوونکي او انساني

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفتي موجودات هغه به له مینځه یوسي.«**خناس**»:دروغجن دوست اوملګری،غداراوبې وفا ملګری،دزماني وینه خوړونکی، ظالم لاربسود،مفسد او نور، چې په بېلابیولارو خلک ځوروي، دوکه کوي،په چال سره، په حیله، په درواغو،په سِحر،په دوکه،په مکر،په بېځایه خبرو،دهر رازمالي،تولنیز،انساني،قومي،ملي او مذهبي حقوقو د پښو په لاندي کولو سره ورو ورو د درواغو چت پورته کوي او په خپلو وسوسو سره خلک د بربادۍ په لور وړي او کندۍ کې یې غورځوي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:دهرانسان په زړه کې یوکوردی،چې دوه خوني لري، پرښتي او په بل کې شیطان اوسیږي. (**پرښته هغه انسان نیکوکارونو ته هڅوي او شیطان بدو کارونو ته**) نوهرکله چې یو انسان د الله تعالی په ذکر کې بوخت شي،شیطان شاته کیږي او هر کله چې د الله سبحان تعالی له ذکرغافل شي،نود انسان پر زړه خپله منښوکه ږدي او بدي وسوسې راپاروي.(**رواه ابویعلی عن أنس مرفوعة، مظهری).**

« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ» (5) :

«هغه کس چې د خلکو په سینه کې وسوسي اچوي» (د «**وسواس**» کلمه په دی آیه کې هم د وسوسه کوونکي په مانا راغلي او هم د ناروا ذهنونو د خطر په مانا،خو دلته د وسوسه کوونکي په مانا ده)سره له دې چې وایي:**« مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ»**،د شیطان د کړنې حکایت کوئ،خوموکدشوي په**« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»** او«**يوسوس**» فعل مضارع دی (**یعنی حال زمان**) مضارع فعل تل د هغه پرعمل ټینګار کوي چې تل د انسان په وسوسو بوخت دی او د خلکو پرسینو واکمن کیږي،خو کېدای شي چې په ظاهر کې هغه ونه وینئ،یا په فزیکي توګه د هغه شتون احساس نه کړئ،خود انسان دننه په زړه کې په وسوسو او په فتنه اچولو بوخت وي.

یادونه:« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»په جمله کې د هغه شتون د انسان په سینه کې داسي نه ده چې له هغه د تېښتي لار نه وي.

ځکه چې قرآن عظیم الشأن **(201 آیه اعراف په سوره) کې فرمایي: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ» کله چې شیطانان پرهیزګارو خلکو خواوو ته د اړیکي له لارې هغوی وسوسه کوي، نو دوی پوهیږي او اجازه نه ورکوي چې پر هغوی واکمن شي.**

دلته باید په دې حقیقت پوه شو چې وسوسه د شر د پیل نقطه ده او کله چې غافل یا خالي ذهن انسان خپل اغیزې لاندې راولي.لومړی د هغه په زړه کې د بدوهېلو هوس راپاروي، د ډېرو وسوسو اچولو وروسته هغه بده هېله یویې ټینګې ارادې ته اړوي،چې د بد عمل وروستۍ پایله ده،نو مانا او مفهوم د پناه غوښتلوداد دی چې الله سبحان تعالی ته پناه یوسي چې **الله جل جلاله** په پایله کې دا شر له منځه یوسي.

«من الجنة و الناس»(6):

په دې مُبارک آیت کې څه له پیریانو(جن،جنیات،)او څه د انسانانو **(انس)** څخه وي،خو په اصل کې تعبیر وسواس(جنون) دی،یعني فتنې**(وسواس)** کله له جنیاتو(جن،پیریانو) او کله له انسانانو**(انس)** څخه وي.شیاطین او پیریان (جن) (لکه څنګه چې پورته یادونه وشوه)د خلکو په زړونو په سینو کې وسواس اچوي، خو د خلکو په زړونو کې د انساني شیطان وسوسه داسې وي چې د انسان لپاره د یو نصیحت کوونکي لاربسود په څېره کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګندیږي او ځان زړه سواندی ښه يي،نو د هغه ویناوې چې خیرخواهي ښه او نصیحت ښه لري، د پېریانو د وسوسو په څېر د انسانانو په زړونو کې اچوي.

ربښتيا! ابلیس څنګه چې د انسان په زړه کې وسوسه اچوي،د پېریانو په زړه کې هم وسوسه اچوي د**«من الجنة و الناس»**پایله او عمومي پوهه دا ده چې خدای خپل رسول ته لاربښوونه وکړه.د پېریانو (جن) د بدی له شراو د انساني شیطانانو د بدی له شر پاک **الله جل جلاله** ته پناه یوسئ.که د چا په زړه کې دا شک را پیدا شو چې دا خو ځرګنده ده چې د(الجن) یعني وسوسې زیږنده د شیطان لخوا ده،چې د انسان په زړه کې د یو پټ کلام په څیر زیږوي،خو**(الإنس)** انساني شیطان علني مخامخ راځي او غږیږي.

دا وسوسې سره څه تړاو لري؟ځواب يې دا دی چې **الإنس** شیاطین ډېر داسې هڅه کوي، چې خپله خبره یا کلام داسې ځرګند کړي چې يو کار یا معامله کې د مخاطب په زړه کې شک یا دوه زړه توب را پیداشي او هغوی دا خبره په واضح ډول نه کوي.

شیخ عزالدین بن عبدالسلام په خپل کتاب **«الفوائد في مشكلات القرآن»** کې وايي:

مقصود د **الإنس** شیاطینو وسوسو څخه خپله د انسان نفس دی،ځکه!لکه څنګه چې شیطان د انسان په زړه کې د بدو اعمالوارمان اچوي،د انسان نفس هم بدو اعمالو لېوالہ کیږي،نوځکه يې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته ښودلہ چې د خپل نفس له شره پناه وغواړئ.په حدیث کې ذکر شوي، **«اللهم اني اعوذ بك من شر نفسي و شر الشيطان و شركه»** خدايه! زه له تا د خپل نفس له شر او د شیطان له شر او شرک څخه پناه غواړم.

دا مطلب باید دلته اضافه شي چې د قرانکریم د آیتونو له مخې شیطان د پېریانو له کورنۍ څخه دی او پېریان هغه مخلوق دی چې زموږ له حواس ځیني پټ دی. نو دا طبیعي شوه چې شیطان د پېریانو له ډلې څخه دی او عسکران يې هم پېریان دي، خوپه دې صورت کې چې په دې مُبارکه سوره کې خدای تعالی موږ ته د انسان له نسل څخه د شیطان په اړه خبرې کوي او فرمايي:**«مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ»**،دا د څه مانا ده؟ دا پدې مانا ده، که چېري يو انسان د شیطان تر کنټرول لاندې راشي، نوهغه به په حقیقت کې له شیطانانو وي. دا شیطان ته نوره مهمه نه ده چې د هغه سرتیري د هغه په څېر یو ډول او یو جنس څخه وي،هغه دې له جنتیانو څخه وي،ځکه چې د هغه په واک کې د پېریانو لښکر دی،اند کولی شي چې ځیني انسانان خپلې ولکې او خپل تګ لارې ته راسم کړي او له هغوی د ګډوډی،انحراف په توګه ګټه واخلي .

موږ باید له **الله جل جلاله** څخه پناه وغواړو،له هغو مُنحرف کوونکوعواملوڅخه چې زموږ په شاوخوا کې دي،که دا زموږ د خپلو نوعو څخه وي یا د مخلوقاتو په ښه چې موږ يې نه وینو،خو موږ يې په خپل(روح او روان) ذهن او روح کې د دوی وسوسې احساس کوو.

پرانسان د شیطان د سپارلو(ګومارلو) دلیل:

مُفسرین په خپلو تفاسیرو کې پر انسان د شیطان د ټاکلو علت په اړه لیکي:

د الله سبحان وتعالی لخوا پرانسانانو د شیطان ګومارل د دې لپاره دي،چې خلک له هغه سره مُبارزه وکړي، ترڅو د ازمايښت په ډګر کې وازمایل شي،خو هغه کسان چې پاک الله سبحان تعالی خپل په پناه کې راوستي دي په امن او امان کې دي. لکه څنګه چې په دې حدیث شریف کې راغلي: **«په تاسو کې داسې څوک نشته چې پرهغه (شیاطینو څخه) ملګري ورته ټاکل شوي نه و**، صحابه کرامو وویل:اند پرتاسوهم یا د خدای رسوله!؟ وی فرمایل: هو!اند پرما هم،خو حقیقت دا دی چې الله سبحان وتعالی زه پر خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطانانو باندې غالب کړی یم،نوهغوی ماته تسلیم کړل شوي(یا مسلمان شوي)نوهغوی ماته د خیر پرته هېڅ امر نه شي کوی.

همدارنګه په حدیث شریف کې د انس رضی الله عنه څخه روآیت دی:رسول الله صلی الله علیه وسلم په جومات کې اعتکاف کاوه،نو د شپې له خوا ام المومنین صفیه رضی الله عنها لیدو ته یې راغله او رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغې سره له جومات څخه بهر شو چې هغه کور ته بوځي. په همدې وخت کې د آنصارو دوه سړي له هغه سره مخامخ شول او کله چې یې رسول الله صلی الله علیه وسلم ولید،دوی خپل ګامونه ګړندي کړل،ترڅو ګړندي تېر شي. رسول الله صلی الله علیه وسلم هغوی ته په خطاب کې وویل:«تم شئ!دا ښځه چې ما سره وینئ صفیه د حیي لور او زما مېرمن ده »هغو دواړو وویل:سبحان الله یا رسول الله صلی الله علیه وسلم (آیا موږ ستاسو په حق کې بد ګومان وکړو؟!)رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:**«إن الشیطان یجری من ابن آدم مجری الدم و إنی خشیت أن یقذف فی قلوبکما شیئا ـ أو قال ـ شرا»**«بې شکه شیطان د آدم د اولادې په وینه کې بهیږي،او زه وېرېدم چې دوی به ستاسو په زړونو کې څه راولي (واچو).

همدارنګه په حدیث شریف کې له **انس بن مالک (رض)** روایت دی:رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:« په حقیقت کې شیطان خپل مهارت د بني آدم په زړه کې اچوي،نو که هغه **الله جل جلاله** یاد کړي هغه بېرته ځي او که د الله تعالی یاد یې هېر کړ،د هغه زړه خپلې ولکه کې راولي،نودا هماغه وسواس خناس دی »همدارنګه په یو بل حدیث شریف کې د **ابي تمیمه (رض)**له قوله راغلي او فرمایي:«درسول الله صلی الله علیه وسلم خروښوییده،ما وویل: شیطان دی ښکته وغورځیږي!رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: مه وایه! چې شیطان دی ښکته وغورځیږي،ځکه کله چې ته داسي ووایې،خپل ځان پورته ګڼي او وایې:هغه مې په خپل قوت ښکته وغورځوه،خو که ووایې چې بسم الله: د خدای په نوم، هغه دی چې شیطان خپل ځان وړوکی حسابوي، لکه د مچ پشان کیږي»**ابن عباس رضي الله عنه** وایي:هېڅ ماشوم تر هغه وخته نه پیدا کیږي، چې په زړه کې یې وسواس نه وي، نو کله چې الله جل جلاله یاد شي،شیطان وتښتي او کله چې د الله تعالی له یاد ذکر څخه بې برخې شي، نو بیا فتنې وسوسې زیږوي.»

په الناس سوره کې د خدای (ج) درې صفتونه :

په الناس سوره کې د الله سبحان وتعالی درې ستر صفتونه **(ربوبیت، مالکیت او الوهیت)** بیان شوي چې دا ټول په مستقیم ډول د انسان ښوونې، روزنې او وسوسو، فتنو له منګولو څخه ژغورنې سره تړاو لري.

البته له الله سبحان وتعالی د پناه اخیستلو مانا دا نه ده چې انسان دې یوازې په ژبه دغه جمله ووایي، بلکې په خپل فکر،عقایدو اوعمل سره دې پاک الله سبحان تعالی ته پناه یوسي.د شیطاني لارو، شیطاني پروګرامونو، شیطاني افکارو، تبلیغاتو، شیطاني مجلسونو او محفلونو حلقو ځان لرې کړي او په خپل افکارو کې رحماني تبلیغات ځای پر ځای کړي او که انسان په عملي توګه خپل ځان شیطاني وسوسو سره مخامخ کړ، نو بیا یوازې د دې سورې په ویلو او د دې ټکو په ویلو چېرته نه رسي، خو د **(رب الناس)** په ویلو سره د الله رب العزت اعتراف کوي او خپل ځان د هغه تر سرپرستۍ (روزنې) لاندې نیسي. د **"ملک الناس"** په ویلو سره خپل ځان د هغه ملکیت ګڼي،داسې بنده یې کرځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر حکم یې مني او د **«اله الناس»** په ویلو سره د هغه د عبادت په لاره کې خپل پل ږدي او له هغه پرته د بل چا له عبادت ډډه کوي، بې له شکه، څوک چې په دې درېیو صفتونو ایمان ولري او په دې درېیو صفتونو ځان سمبال کړي،هغه به د فتنه ګرو له شره په امن کې وي، په حقیقت کې دا درې صفتونه یا اوصاف درې مهمې روزنیزې زده کړې دي،دمخنیوي لپاره درې بنسټیزپروګرامونه او د فتنو له شر د خلاصون درې وسیلې دي .

په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات:

هغه موضوعات چې په دې سوره کې د بحث وړ دي،**استعاذه** او پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته پنا وړل دي.

د استغاثې تعریف:

استغاثه د ستونزو سختو حالت کې د مرستې غوښتو په مانا ده.

د استغاثې ډولونه:

استغاثه په دوه ډوله ده.

الف: استغاثه د نړۍ په اسبابو کې

د نړۍ په اسبابو کې استغاثه دا ده چې د ځاري په توګه کله چې انسان سختیو سره لاس او ګریوان کیږي،په دې حالت کې انسان د هغه مخلوق څخه د مرستې غوښتنه کوي چې د مرستې توان او امکان لري. هغه خلک چې د مرستې توان او امکانات لري، له هغوی مرسته غواړي،دا مرسته غوښتنه په خیریه او بدو دواړو امورو کې پېښیږي.الله جل جلاله سبحان تعالی فرمایلي:**«وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ»:** «په نیکۍ او تقوا کې له یو بل سره همکاري وکړئ او په ګناه او خیانت کې له یو بل سره مرسته مه کوئ. »

ب: استغاثه د لوړ یا پورته نړۍ اسبابو کې: (مافوق عالم اسبابو کې)

استغاثه د لوړیا پورته نړۍ اسبابو کې(مافوق عالم اسبابو کې)دا ده چې په هغه کې انسان د هېڅ کوم کار توان ونه لري،له همدې امله، یو مومن سړی د الله تعالی دا غوښتنه کوي،لکه د اسلام د ګران رسول، د نړۍ په اسبابو کې لښکر تیارکړاو بدرجګړې ته لاړ،خو ځکه چې د هغوی شمیر لږ وو،نو د پاک الله سبحان تعالی بارګاه ته یې استغاثه وکړه ، تر څو یوځ یې فاتح او بریالی کړي.

«إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُرْدِفِينَ»(انفال سوره(۹):

په یاد راولئ)هغه وخت چې تاسو خپل رب په چیغو راغوښته،نو ستاسودعا یې قبوله کړه چې زه به د زرګونو پرښتو پرله پسې رالیګولوسره تاسو سره مرسته (یاري) وکړم».صحیح مسلم له عمر بن الخطاب رضي الله عنه روایت کوي: د بدر په ورځ رسول الله صلی الله علیه وسلم مُشرکانو ته وکتل چې شمېر یې زر تنه وو او د هغه ملګري ۳۱۳ کسان وو، رسول الله صلی الله علیه وسلم به قبلې ته مخامخ ودرید، بیا به یې لاسونه اوږد کړل او خپل رب ته به یې دعا وکړه:**«اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِى مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ آتِ مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةُ مِنْ أَهْلِ الإِسْلاَمِ لاَ تُعْبَدْ فِى الأَرْضِ» (دحدیث شمېره 4687 صحیح مسلم):**

امام بخاري روایت کوي چې **ابن عباس رضي الله عنه** وایي، (د بدر په ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د یوه سیوري لرونکي چتر لاند ولاړ و او وې فرمایل:« یا الهي! زه له تا غواړم چې په خپله ژمنه وفا وکړې، که دا د مومنو ډله نن دلته له منځه ولاړه په څمکه کې به نور څوک ستا عبادت ونه کړي».دلته ابوبکر صدیق د رسول الله مُبارک لاسونه ونیول او ویې ویل: اې د خدای رسوله! تاسو خپل رب ته ډېر ټینګار وکړ، بس دی.

رسول صلی الله علیه وسلم چې زغره اغوستې وه، د باندی راغلی او وې ویل:« سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ»: دا په دې مانا ده چې ډېر ژر به د دوی لښکر مات شي او دوی به شاته وګرځي او وبه تښتي. خو د دوی برخلیک قیامت دی او قیامت تر ټولو لوی او تریخ مصیبت دی.

امام طبراني روایت کوي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې یو منافق و چې خلکو ته به یې عذابونه ورکول، ځینو خلکو وویل چې موږ باید رسول الله صلی الله علیه وسلم څنګ ته ولاړ شو، ترڅو د دې منافق له لاسه استغاثه وکړي. رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ماته جایزه نه ده چې استغاثه وکړم، خو پاک الله ته استغاثه کیداي شي.(و روى الطبراني بإسناده عن عبادة بن الصامت أنه كان في زمان النبي - صلى الله عليه وسلم - منافق يؤذي المؤمنين، فقال بعضهم فقوموا بنا نستغيث برسول الله - صلى الله عليه وسلم - من هذا المنافق، فقال النبي - صلى الله عليه وسلم: (إنه لا يستغاث بي، و إنما يستغاث بالله)

استعاذه (پناه غوښتل یا ورل):

الله جل جلاله سبحان تعالی مسلمانانو ته لارښوونه کړې چې تل له الله جل جلاله سبحان تعالی پناه وغواړئ.(فاستعذ بالله) (قل اعوذ برب الفلق) (قل اعوذ برب الناس) نو د همدې لپاره کله چې مسلمان پناه غواړي نو وایي: (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) د الله جل جلاله پیغمبرانو هم الله جل جلاله ته پناه وړې ده. «أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين» پاک الله ته پناه وړم، ترڅو د جاهلانوله ډلې ونه اوسم. (البقرة سوره: 67) «وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ» او زه خپل رب او ستاسو له رب پناه غواړم، له دې نه چې ما په تیږو ووهي.)

الدخان سوره : 20) معاذ الله (یوسف سوره : 23) «ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين» دوی وویل....او قرآن موږ ته دا رجوع یا حواله بیانوي، ولې!؟ ځکه چې موږ هم د هغوی اولاده یو، نو د بنوییدو یا د ولیدو په وخت کې باید له الله جل جلاله سبحان تعالی ځینې پناه وغواړو. ابراهیم (ع) چې د پیغمبرانو پلار دی، هغه هم د اړتیا په وخت کې د خدای دربار ته رجوع کوله. «رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ».

حضرت عیسی علیه السلام هم د خدای دربار ته دعا وکړه او وې ویل: «ربنا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاء تَكُونُ لَنَا عِيداً لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ» (سوره المائده/ ايه 114)

حضرت موسی علیه السلام هم خپلې ستونزې او دردونه د خدای دربار ته وړاندې کوي. :«وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُواْ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ» (سوره یونس/88)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مُشرکانو د پناه غوښتلو عادت:

د اسلام د ګران رسول (صلی الله علیه وسلم) له راتګ مخکې په هغه زمانه کې داسې کسان وو،چې

-1پیریانو ته یې پناه وړه **«وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8** (**د انسانانو نارینه وو د پیریانو نارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله**)

-2ځینومُشرکانوخپلونیکوخلکو لکه لات،منات،هبیل او داسې نورو مجسمو ته پناه وړله.

-3د حبشي ځینو مشرکانود خپلو نیکو خلکو قبرونو ته به یې پناه یوړله او له هغه ځایه به یې خپل عبادت ځای جوړ کړ.

-4ځینو مُشرکانو به ونو ته پناه وړله او هغه به یې مُبارکه ګڼله **«فعن أبي واقد الليثي قال: «خرجنا مع رسول الله (صلی الله علیه وسلم) إلى حنين ونحن حدثاء عهد بكفر، وللمشركين سدرة (اغزي لرونکي ونو ته یې وایې.) يعكفون عندها وينوطون بها أسلحتهم، يقال لها ذات أنواط، فمررنا بسدرة، فقلنا: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم اجعل لنا ذات أنواط كما لهم ذات أنواط، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الله أكبر، إنها السنن، قلتم والذي نفسي بيده كما قالت بنو إسرائيل لموسى: «اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ» (سوره الأعراف: 138)، لتركبن سنن من كان قبلكم» (سنن الترمذي تحت شمیره (2180)** او ویلي دي چې دا حدیث صحیح دی)

-5ځینو به مهرو،لړګیو،تیږو، تار او داسې نورو څېزونو ته پناه وړله او د نظر بندښت لپاره یې له داسې شیانواستفاده کوله، دا ټولې زده کړې د دې لپاره دي چې انسان د ستونزو پر مهال پاک الله سبحان تعالی ته پناه یوسي،بي بي مریم چې یوه پاکه او خدای پرسته ښځه وه،د ملایکې د لېدو پر مهال چې لومړی ځل یې نه پیژني وایې:**«قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَن مِنكَ إِن كُنتَ تَقِيا»**(مریم سوره /18 « **(مریم) هغې وویل: که پرهیزکار یې، نو زه به له تا څخه له لوی مهربان خدای نه پناه وغواړم**»اوس دا پوښتنه را پیدا کیږي، آیا داسې خلک شته دي چې د پاک الله جل جلاله سبحان تعالی د پناه غوښتلو پرته نورو خلکو ته هم پناه وړي؟

هو! داسې کسان شته دي،چې په قرآن ایمان نه لري، توحید د دوی په زړونو کې نه دی ځای شوی، له بلې خوا، قرآن پخپله د مُشرکانو په اړه وایي: له الله جل جلاله سبحان تعالی پرته (یا پر ځای یې) به یې نورو خلکو ته پناه وړله... د قرآن کریم آیتونه د پیریانو له ژبې موږ ته داسې وایې چې (جن) پیریانو ویلي : **«وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8** (**د انسانانو نارینه وو د پیریانونارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله**)

او پخپله یې ویلي چې دغو کسانو چې پیریانو ته پناه وړله، پرته له دې چې دوی ته خپګان پیدا کړي،بل څه یې نه کول. په نننې عصر کې هم داسې کسان شته دي چې سِحرګرو(فال بین) ته ځي او پناه غواړي او همدا فالبین او ساحر هغوی جن یا پیرانو ته د پناه اخیستلو لپاره مخکې کوي،په تعویذونوکې د جنیاتو نومونه لیکي او شیطان هم پیری و. **« إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ» (سوره کهف/29)** له همدې امله، دوی په نوو تګ لارو د هغو کسانو کړنې تکراروي چې قرآن یې په بده یاد کړي دي، نورو بنو او ډولونو په لارو هوارو سره .نن ورځ داسې کسان شته چې خلکو ته پناه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړي، ټول قرآن ولولئ، د قرآن په يوه پاڼه کې هم نشته چې يوه پيغمبر پرښتو ته پناه وړي وي، يا دا چې يوه پيغمبر خپل پخواني پيغمبر ته پناه وړي وي، يا د قرآن کريم يو آيت حکم کړی وي چې د ستونزو پرمهال يو انسان څخه پناه وغواړئ، خو له بده مرغه نن سبا ډېر داسي خلک شته چې مخورو خلکو ته پناه وړي. دا سمه ده چې دا خلک ستر شخصيتونه دي، خو د مصيبت په وخت کې دوی ته پناه وړل د ټولو پيامبرانو دعاګانو پر خلاف عمل دی، د **اعوذ بالله** په خلاف کار دی، موږ که د شيطان له شره پناه غواړو، نو پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته پناه وړو، په هغه شان چې تيرو پيامبرانو تل الهي بارګاه ته پناه وړله، که موږ له درد او کړاو پناه غواړو، يوازې د خدای (ج) دربار ته رجوع کوو او د پيغمبرانو په څېر(ربنا) ووايو.

د انسان دوه دوښمنه،انس او جن او هغوی سره د مبارزې لار:

علماء وايي،د انسان دوښمن، بل انسان او يا د انسان دوښمن شيطان کېدای شي،زموږ با عظمته رب د دوښمن سره د مبارزې، مقابلې او د دوښمن د ارامښت په اړه په لويوالي سره داسي ټکو ته لکه: ښه اخلاق،نرمښت ملايمت،له غچ اخيستلوډډه کول او له حوصلې کار اخيستلو ته لارښونه کړې او که په تدبير تګلارو سره له دوښمني څخه يې لاس وانخيست، بيا هماغه د جهاد لارې او مقابلې ته يې امر کړی، خو يوازی او يوازی شيطاني دوښمن سره د مقابلې لپاره هماغه استعاذه له الله سبحان تعالی پناه غوښتو سپارښتنه شوې.

ابن کثير د خپل تفسير په سريزه کې د دې موضوع په اړه د قرانکريم درې آيتونه ليکلي، چې په کې د دغو دوو دوښمنانو يادونه شوې.له دوښمن د خلاصون لپاره دا لارښونه شوې چې له غچ اخيستلو ډډه وشي، له ښو اخلاقو کار واخيستل شي او د دوښمن له شر څخه د استعاذې غوښتلو خبر ذکر شوې.

ابن کثير ويلي، په ټول قرآن کې د دې موضوع په اړه درې آيتونه راغلي: يو دا **«خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ» (سوره اعراف آيه 199)** دا تدبير يا اقدام د ښه کار کولو او د بدی له پامه غرځولو په مانا ده .

بيا يې د شيطان دوښمن په اړه يې وويل: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاستَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره مؤمنون آيه 96)** او د دې کار پايله له خدای (ج) پناه غوښتل دي. دويمه آيه، لومړی يې د انساني دوښمن د درملنې په اړه ويلي: «**ا دْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ لسَّيئَه» (سوره مؤمنون آيه 96)** يعني بدی په نيکی سره دفع کړئ، بيا يې د شيطان دوښمن په اړه ويلي: **(وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ (97) وأعوذ بك رب أن يحضرون) (سوره المؤمنون آيات 97 و98)** يعني اې زما ربه! زه تا ته د شيطانانو له حملو او زما پر وړاندې له حاضرېدو پناه غواړم.

دريمه آيه کې د انساني دوښمن د دفاع په اړه ويلي: **«ادْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَينَكَ وَبَينَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِي حَمِيمٌ» (سوره فصلت آيه 34)** يعني د بدی مقابله په خير سره وکړئ او که داسي وکړئ، نو وبه ګورئ چې دوښمن به مو ستاسو مخلص او دوست وي. بيا يې د شيطاني دوښمن سره د مقابلې په اړه ويلي: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاستَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره فصلت آيه 36)** دا ټکي څه ناڅه د اعراف سورې پخير دي چې راغلي، پايله دا ده چې له دې سره د مقابلې لپاره پرته له استعاذې بله لاره نشته. په دې دريو آيتونو کې د انساني دوښمن درملنه ده، ښښنه،ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاق وربنودل شوي، ځکه چې دا د انسان په طبیعت کې نغښتي چې هغه په ښه اخلاق او په مهرباني ماتیږي او هغه کسان چې خپل واک یې له لاسه ورکړی، روح یې شیطاني شوی، د دوی درملنه په بل آیت کې د جهاد، قتال په بڼه ښودل شوې، ځکه دوی ښکاره دوښمنان دي او دوی په ښکاره وسلو سره مخې ته راځرګندیږي، له همدې امله، د دوی ځواک په زور سره له منځه وړل کېدی شي، د لعنت شوي شیطان په خلاف چې په طبیعي توګه بد دی،ښښنه او مهرباني په هغه هېڅ اغېزه نه لري، ترڅو هغه خپل شر څخه خلاص نه شي اودا ناشوني ده چې په روښانه توګه ورسره جهاد یا مُقابله وشي، دا دوه ډوله نرم او ګرم اقدامات یوازې د انساني دوښمنانوپروړاندې د کاروړ کېدی شي، شیطان سره د مُقابلې پروړاندې ګټور نه دي، نو یوازې د هغه درملنه دا ده چې انسان له خدای (ج) پناه وغواړي او د الله جل جلاله سبحان تعالی پر ذکر بوخت شي چې په ټول قرآن کې پرې بحث شوی او قرآن پرې ختم شوی دی.

شیطان ولې خانس ونومید؟

لغوین د «خنّاس» کلمې په اړه لیکلي، «خناس» د مبالغې صیغة او د «خنوس» له مادې اخیستل شوې چې دا د راټولولو(غونډیدو، جمع کېدو) او بېرته تګ (یا شاته ټګ) په مانا ده، د همدې لپاره شیطان«خرس» ونومېد، ځکه کله چې د خدای (ج) نوم اخیستل کیږي یا یادیږي شیطان شاته کیږي یا ځان ګوښه کوي.

علماء وایي، د خناس لقب شیطان ته له دې امله ورکړل شوی چې په دوامداره توګه انسان وسوسه کوي، خو همدا چې انسان الله جل جلاله سبحان تعالی یاد کړي، بیا ځان یو ځای کې پټوي، خوهمدا چې انسان د الله جل جلاله سبحان تعالی له ذکر غافل شي، شیطان راځرګندیږي او د خپل خناس پر دنده پیل کوي.

د خناسانوډلې:

په دې اړه «وسوسه کوونکي یا خناس» یوازې یوه ټاکل شوې ډله ده یا که په انسانانو کې خنانسان شته دي او که دا ډله پیریانو کې هم شته؟ په ځواب کې باید ووایو، د خناسان په یو ډله یا په یوه جامه کې نه دي، بلکې خناسان د پیریانو او انسانانو تر منځ هره خوا پراته دي، خناسان په هرو جامو او هره ډله کې موندل کېدی شي، په مختلفو جماعتونو او مختلفو جامو باندې د دې ډلې وېشل شوي، موږ انسانانو ته دا سبق راکوي چې موږ باید د دوی له دسیسو او پلانو خبر واوسو او له دې ټولو شرونو خدای (ج) ته پناه یوسو .

شیطان او د هغه ولکه(کنترول) پر انسان:

ډېری وخت د انسان په ذهن کې دا پوښتنه پیدا کیږي چې زموږ لوی ښتن تعالی څنګه داسې یو مخلوق پیدا کړی چې د پیداینت له پیله له انسان سره دوښمني لري؟ دا چې د هغه له شر خلاص شو، ولې هغه له منځه نه وړي او نه یې ختموي؟د دې پوښتنې په ځواب کې قرآن کریم د اعراف سورې په ۲۷ آیت کې څه ښکلی ځواب ورکوي او وایي:**« که څوک ووایي: چې خدای جل جلاله څنګه پر انسان داسې ځواکمن دوښمن واکمن کړی، داسې دوښمن چې د قدرت توازن یې ورسره یوشان نه دی، هغه هر چیرې چې وغواړي ځي پرته له دې چې څوک یې د هغه شتون احساس کړي.»** آن د ځینو روآیتونو له مخې، دا د انسان په بدن کې داسې حرکت کوي، لکه په رګونو کې چې وینه جریان لري .آیا دا د خدای جل جلاله له عدالت سره مطابقت لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې پوښتنې په ځواب کې خدای (ج) فرمايي: **« موږ شياطين د بې ايمانه خلکو په سر څارونکي، ساتوونکي واکمن کړي.» (إنّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لايؤمِنُونَ)**. يعني هېڅکله د هغو خلکو روح او زړه ته د ننوتلو اجازه نه ورکول کيږي چې د منلو لپاره يې چمتووالى نه وي اعلان کړى، يا په بل عبارت ليکل شوي آيه کې دا پوهه روښانه کوي چې: لومړني ګامونه د انسان لخوا اخيستل کيږي او د شيطانانو لپاره د انسان بدن ته د ننوتلو اجازه پخپله د انسان لخوا صادريږي، دا پدې مانا ده چې دا دښمن دى چې شيطان ته د ننوتلو اجازه ورکوي، د انسان له خوښې وروسته، شيطان د انسان د روح حدودو ته د رسيدو لپاره وسيله لټوي او هغه په بشپړه توګه خپله ولکه کې راولي او هغه يو شمير کسان چې شيطان ته د ننوتلو اجازه نه ورکوي، شيطان دا توان نه لري چې داسې کس ته ننوځي. زموږ لوى څښتن تعالى په دې اړه فرمايي: **«إِنَّما سُلْطانُهُ عَلَى الَّذينَ يتَوَلَّوْنَهُ وَ الَّذينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُون» د شيطان واکمني پر هغو کسانو باندې ده، چې له هغه سره مينه لري او هغه يې د خپل روزونکي په توګه ټاکلى دى او هغه څوک چې د هغه عبادت کوي**. د **« نحل په » سوره » 100** مه آيه کې لولو: همدارنګه 42 مه آيه **«حجر»** په سوره کې بيا دا مساله راپورته کوي: **«إِنَّ عِبادي لَيسَ لَکَ عَلَيهِمْ سُلْطانٌ إِلاّ مَنِ اتَّبَعَکَ مِنَ الْغاوينَ»** (**ته به زما په بنده ګانو باندې حاکم نه شې، مګر په ګمراهانو باندې چې ستا پيروي کوي**.) په دې کې شك نشته چې موږ شيطان او د هغه نوکران نه وينو، خو هوښيار او بيدار خلك په دې پوهيږي چې څنګه د شيطان له فتنو او شر سره مبارزه وکړي او څنګه يې د نفوذ مخه ونيسي.

د ګمراهانو توبه نه قبليږي:

»توبه» او «توب» په لُغت کې رجوع او د بېرته راستنيدو په مانا ده.

راغب په خپل قاموس کې ليکي: **«توب»** دا په دې مانا ده چې ګناه په خورا ښکلي ډول پرېښودل شي او دا د ښېنې غوښتنو ترټولو څرګند ډول دى، ځکه چې ښېنه غوښتنه په درې ډوله ده، يا يو ښېنه غوښتونکى وايي، هغه کار مې کړى نه دى يا وايي، هغه کار مې کړى، خوزما (موخه، قصد، نيت، مراد، منظور) مې دا وه او يا دا چې وايي، ما هغه کړى، خو ما دا بد کړي او زه به يې بيا تکرار نه کړم، په شريعت کې وروستني ډول ته توبه ويل کيږي.

توبه په اصطلاح کې:

توبه يوه عربي کلمه ده، د شريعت په اصطلاح کې له ګناه راستنېدل او پرېښودل دي.(راغب) ليکي:« په شريعت کې د توبې مانا د ګناه پرېښودل دي، ځکه چې دا بد کار دى، په تېرو وختونو کې پښيمانه کېدل او د ګناه د پرېښودو او اصلاح کولو پرېکړه کول دي.

ګرانو لوستونکو!

لکه څنګه چې د توبې له لغوي او اصطلاحي پوهې جوته شوه، په حقيقت کې توبه د زړه پښيماني ده، دا پښيماني نه يوازې په زړه کې د پرېکړې، ارادې د نيولو په مانا ده، بلکې دا پرېکړه او ايراده بايد د انسان په اعمالو کې په ښکاره توګه په ظاهر کې وليدل شي او وروښودل شي. په دې حالت کې ترټولو مهم عمل د واجباتو ترسره کول او د محرّماتو (ممنوعاتو) پرېښودل دي، په دې کې شک نشته دى چې زموږ لوى څښتن تعالى د هغه چا توبه قبلوي چې د زړه له تله په خپل ناحقه عمل پښيمانه وي او هغه هڅه وکړي چې جبران شي،د دې لاسته راوړلو وسيله په عمل کې ښودل دي، د دې امر پرځاى کولو لار

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اړیکو وسیله په عمل کې ښودل دي.قرآن کریم فرمایلي، د هغه چا توبه قبلیږي چې د زړه له تله توبه وباسي او د ځان د اصلاح هڅه وکړي، د خدای له لوري ځواب ورکول کیږي. یعنی د الله جل جلاله سبحان تعالی له لوري قبلیږي **«اِلاَّ الَّذِينَ تابُوا وَ أَصْلَحُوا»**(بقره سوره:آیه ۱۶) په دې حالت کې رب العزت په خپل فضل او کرم سره د خپل بنده توبه قبلوي، د توبې نه قبلول د خدای (ج) د ارادې خلاف دي او خدای (ج) دا کار نه کوي. زموږ لوی رب د قیامت تر ورځې پورې د توبې دروازې خلاصې ساتلې دي او خدای سره د خپل دی نه کوي، که د توبې وروونه وتړل شول، د ودې هڅو نه یا انګیزه لمنځه ځي،انسان له هلاکت، فلاکت او په پای کې پر ځمکه لګېدواو له لویې بدبختۍ سره مخ کیږي، له توبې پرته انسان ته د ژغورنې یا خلاصون لپاره بله لار نه پاتې کیږي،خو داسې خلک هم شته چې د دې ټولو هیلو او اخطارونو په نظر کې نیولو سره خپلې ناپوهۍ ته لمن وهي او دوی په ګمراهۍ کې ډوب دي او نه یوازې له خپل خالق انکار کوي، بلکې په خپلو ټولو شیطاني چلونو او بدیو سره د نورو خلکو په ګمراه کولو بوخت دي. خدای تعالی د نساء سورې په ۴۸ او ۱۱۶ آیتونو کې فرمایي: **«اِنَّ اللهَ لاَ يغْفِرُ اَن يشْرَكَ بِهِ وَيغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِکَ لِمَن يشَاء وَمَن يشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَي اِثْمًا عَظِيمًا.»** (په تحقیق سره خدای (ج) (هېڅکله) شرك نه ښنبي او بې له دې،چې خومره ګناوې دي؛نو چا ته یې چې خوښه شي (او وړ یې وبولي) وربښي یې او څوك چې له خدای (ج) سره شریك ونیسي؛نو په حقیقت کې ستره ګناه یې کړې ده(.او بیا فرمایي: «**اِنَّ اللهَ لاَ يغْفِرُ اَن يشْرَكَ بِهِ وَيغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِکَ لِمَن يشَاء وَمَن يشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا.»** خدای (ج) یوازې شرك نه ښني؛ خو له هغه پرته نورې ګناوې چا ته چې یې وغواړي (او وړ یې وبولي) ښښي،چا چې له خدای (ج) سره شریك ونیوه؛نو هغه په بې لارۍ کې (له حقه) ډېر لرې ولاړ.« مشرکانو او ګمراهانو دا خپله دنده ګرځولې ده چې له خدای (ج) او د هغه له بندګانو سره دوښمني وکړي او د دوی په ژوند کې له فتنې، فساداودوښمنی پرته بل څه نشته دي.د اسلام د سپېڅلي دین په لارښوونو کې دا خبره په واضح ډول بیان شوې او وړاندوینه شوې ده، د هغو خلکو توبه چې د الهی آیتونو او نبوي احادیثو تحریف کوونکي دي او له دیني عقایدو منکر دي او په دین کې بدعت کوونکي دي، ټول هغه کسان چې د خلکو د ګمراهۍ لامل ګرځي ، توبه یې نه قبلیږي، دا ډول خلک د خدای (ج) په فضل کې شامل نه دي او د فرعون په څېر به په جاهلیت کې ډوب شوي او د خدای (ج) په غضب کې نیول شوي دي.

خو ګرانو لوستونکو!

په دې کې شک نشته چې ګناه هر څه چې وي، په توبې سره پاکیږي، عمومي او جامع ښښنه د قرآن کریم په یوه آیت کې مهم پیغام دا دی:**«قُلْ يا عِبادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىَ أَنْفُسِهِمْ لاتَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَتَ اللهِ اِنَّ الله يغْفِرُالْذُنُوبَ جَمِيعاً» زما بندګانو ته ووایه! تاسو په خپل ځان ظلم کړی دی،د خدای (ج) له رحمت څخه مه ناهیلي کیږئ،ځکه چې خدای (ج) به ټول ګناهونه وبښي."** (زمر: ۵۳ آیت) (خو د هغو کسانو توبې چې د حقایقو پوهېدو پرته ناپوهه دي او یا د انحراف په اړخونو نه پوهیږي او یا په قصدي توګه ګمراه شوي دي. دوی د خپلې ژبې او قلم په وسیله د نورو په ګمراه کولو بوخت دي،دوی به ونه ښنل شي او په پای کې به دوی په دنیا او آخرت کې په جهنم کې وشرمیږي او د خدای (ج) لعنت به پر دوی وي، لکه څنګه چې مو مخکې یادونه وکړه، قرآن کریم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرکانو او د شرک کوونکو،د کفراود الحاد د مبلغینو په هکله وايي:دا چې خدای (ج) ټول ګناهونه ښيي، خو د شرک ګناه نه ښيي: **«أَنّ الله لايغفر أنْ يشرک به و يغفر ما دون ذلک لمَن يشأ؛ الله جل جلاله تعالی شرک نه ښښي او له دې لږ چاته چې وغواړي ښښي.** **(سوره نساء 116 آیت.)** ځینې علماء په دې عقیده دي،چې عمومي مفاهیم د توبې د آیتونو په الفاظو کې لیدل کېدی شي او داسې خبرې کول،په دې کې د ټولو انسانانو حالت شامل دی چې د شرک موضوع هم په دې کې شامله ده دوی وايي: په دې حکم کې مشرکین هم شامل دي لکه څنګه چې فرمایي: **«وَهُوَ الَّذِي يقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبادِهِ؛ هغه ذات دی چې د خپلو بندګانو توبه قبلوي » (سوره شوری آیه ۲۵)**
په ځواب کې باید وویل شي چې په دې کې هېڅ شک نشته، دا آیت او نور آیتونه چې د توبې احکام په کې راغلي، د شرک ښښنه هم د توبې په رڼا کې ده. نو د مشرک نه ښښنه د هغه د توبې د نه منلو په مانا نه ده،خو موخه دا ده چې ځینې ګناهونه،د خدای (ج) د پراخ رحمت له امله له توبې پرته،د نیکو کارونو په څېراولاروسره اود کبیره ګناهونو په پرېښودلو سره ښښل کېدای شي، خو شرک هېڅکله د دې خاص رحمت په دایره کې شامل نه دی، ځکه چې مُشرک د الله جل جلاله تعالی د رحمت وړ نه دی. البته، د توبې په رڼا کې ښښنه یوه ښکاره خبره ده،هغه کسان چې د اسلام په پیل کې یې اسلام پلو راتلل او د اسلام پیغمبر دوی قبلول، مشرک وو.نوله همدې امله،توبه او له ګناه بېرته راستنیدل به ټول ګناهونه آن شرک ومینځي.

د فرعون توبه ولې ونه منل شوه؟

د فرعون توبه ونه منل شوه، ځکه چې د فرعون عقیده په بېړني حالت کې اوداړتیا له مخې ترسره او بدله شوې وه،یعني کله چې فرعون داسې حالت ته ورسېد چې له هغه حالت د تېښتې لار نه وه او د نجات لاره یې نه درلوده او د هغه مړینه حتمي وه،نو د هغه توبه او پښیماني ورته هېڅ ګټه ونه کړه،دادهغه ټولومجرمینو،ګناهکارانواوګمراهانوحالت او برخلیک دی،چې په بېړنیوحالاتو پښیمانیږي چې دوی ته توبه هېڅ ګټه نه شي رسولی. قرآن عظیم الشان دا په ځانګړې ښکلا سره بیانوي: **«حَتّی اذا أَدْرَکَهُ الْغَرَقُ قالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا اِلهَ اِلاَّ الَّذِی آمَنَتْ بِهِ بَنُواِسْرائیلَ وَ أَنا مِنَ الْمُسْلِمینَ» کله چې سېلاب د فرعون غېړه ونیوله، هغه وویل: زه باور لرم چې له هغه پرته بل هېڅ معبود نشته چې بنی اسرائیلو پرې ایمان راوړی دی او زه له تسلیم شویو کسانو یم. ». (سوره یونس:آیه ۹۰.)** له همدې امله خدای پاک هغه مخاطب کړ او ویې ویل: **«آلْآ نَ وَ قَدْ عَصَیتَ قَبلُ وَ کُنْتَ مِنْ الْمُفْسِدِینَ؛ ایا اوس ایمان راوړې، په داسې حال کې چې تر دې مخکې تا بغاوت او سرکشي کوله او د فساد کوونکو په صف کې وې؟**

ګرانو لوستونکو !

دا حکم د فرعون لپاره خاص نه دی، د توبې د قبلولو یو شرط دا دی چې توبه د مرګ نه مخکې وشي، لکه څنګه چې قرآن کریم فرمايي: **«وَ لَيسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يعْمَلُونَ السَّيئاتِ حَتَّی إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ.» د هغه چا لپاره توبه نشته چې بد عملونه وکړي او د مرګ په وخت کې توبه وکړي.» (الناس سوره: ۱۸ آیت**(که څه هم پوهیږو چې شرع په عبادت کې په نقل ولاړ دی نه په عقل، د خبرې عام فهم، استدلال، په ساده ژبه او په منطقي ډول د الهي اجراو ثواب په ټاکنې کې دی. هغه چې د انحراف لار یې تعقیب کړي وي اود بېرته راستنیدو لار او فرصت تړي خو په پای کې د لاچارۍ له امله

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبې ته مخه کوي، په دی حال کې ذهني منطق دا وايي چې بايد توبه ونه منل شي،خو له بل اړه دا منطق او استدلال د پاک الله سبحان تعالی په رضا او اراده کې نغښتی دی کېدای شي، چې وبښل شي (ان شاء الله جل جلاله تعالی .(البته دا آيت د هغو آيتونو مفهوم لري،چې وايي: توبه تر وروستی ساه يا سلګۍ پورې قبلېږي او په دی کې هېڅ تضاد نشته،ځکه دا هغه شېبې دي چې په اصطلاح يې تراوسه يې د مرګ حتمي نښې نه دي ليدلي او نه يې د عقبا په نامه څه ليدلي او اوريدلي دي.

پاکه ربه! موږ د رښتيني توبه کوونکو په صف کې ودروه او له ګمراهۍ مو وساته.هغه څوک چې الله جل جلاله په هر حالت کې حاضر او ناظر ګڼي، نو هېڅکله دې کفر ونه کړي او د شراو فساد تبليغ دې ونه کړي. الهي ذات له دې ټولو فتنواو فساد مبرا دی چې پرې يې تړي، په دې برخه کې سرغړونکي، لومړی او مخکې له دې چې نوروته زيان ورسوي، ټبرته خپل ځان ته زيان رسوي. موږ انسانانو ته له دې پرته بله لاره نشته چې خپلو اعمالو ته رجوع وکړو او پر دې قرآني آيې په خپل ژوند کې د يوه مثال په توګه عمل وکړو. موږ ته لازمه ده چې په اخلاص او صداقت دعا وکړو او اعلان وکړو:

»**رَبَّنا ظَلَمْنا أَنْفُسَنَا وَ أَنّ لَمْ تَغْفِرْ لَنا وَ تَرْحَمْنا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخاسِرِين.** **«خدايه! موږ پر خپل ځان ظلم وکړ او که ته موږ ته ببښنه او رحم ونه کړې، نو موږ به له زيانکارانو يو.» (اعراف سوره، ۲۳ آيه)**

شيطان خبيث:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ **« اې خلکو! هغه څه وخورئ چې په ځمکه کې دي، حلال او پاک دي او د شيطان په ګامونو(لارو) پسې مه ځئ ، ځکه چې هغه ستاسو ښکاره دوښمن دی.» (سوره بقره، ۱۶۸ آيه)** د ژبپوهنې او ديني علماوو مطلق اکثريت په دې باور دی چې **"شيطان"** په ټوله کې عربي کلمه ده او دا د **«شطن»** له کلمې څخه اخيستل شوی. **«شطن»** د لرې کېدو مانا لري او هر باغي او سرکښ ته که څه انسان وي، پېری او که هم حيوان وي، د (شيطان) خطاب کېدای شي، خو **«شاطن»** کلمه د خبيث(بدکار، ناپاک، بدخواه ،ذليل پليد) په مانا ده او ابليس، د هغه اولاد (کورنی) او د هغه مرستيالان (مرستندويان) د همدې نافرمانۍ او سرکښی،کينې او فتنې له وجې د شيطان په نوم ياد شوي دي. دا کلمه په قرآن کريم کې ډېروهغو کسانو ته ويل شوې ده چې له شيطان سره همکاري کوي.**(و اذاخلوا الی شياطينهم قالوا انا معکم)(بقره سوره، ۱۴ آيه) (او منافقان کله چې له خپلو شيطانانو سره يوازې وي، نو وايي: "موږ له تاسو سره يو.")** يا لکه څنګه چې د قرآن عظيم الشان د انعام سورې په ۱۱۲ آيت کې فرمايي: **(و کذلک جعلنا لکل نبی عدوا شياطين الانس والجن)(او موږ هم د هر پيغمبر لپاره د انسانانو او پېريانو له شيطانانو څخه دوښمنان جوړ کړل)** د **«الشيطان»** او**«الشياطين»** کلمې او**«شيطاناً»** له (۹۰) ځلې ډېر د قرآن کريم په بېلابېلو سورو کې ذکر شوي چې په ټوله کې شيطان د دوښمن بدخوا په نامه ياد شوی. په رواياتونو کې راغلي، شيطان په ملنډو سره وايي، ربه! ستا بنده ګان له ستا سره مينه کوي، خو ستا نافرماني هم کوي، خو برعکس، دوی ما خپل دوښمن ګڼي، خو دوی زما اطاعت هم کوي، په ځواب کې ورته ويل کيږي : ما د دوی اطاعت ستا سره د دوښمنی له امله ښنلی او زه د دوی ايمان قبولوم، که څه هم دوی زما سره د دوستی له امله زما اطاعت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کریم کې د شیطان ځینې ناوړه صفتونه:

لومړی صفت:

کوم چې په قرآن عظیم الشان کې د شیطان لپاره ورکړل شوی، انسان او د هغه اولادونو سره سخته دوښمني ده.. **(ان الشیطان للانسان عدو مبین)**(بیشکه شیطان د انسان ښکاره دوښمن دی) (سوره یوسف، ۵ آیه)

دویم صفت:

هغه څه چې په قرآن کې شیطان ته صفت ورکړل شوی دی: فتنې، دسیسې د شیطان د ګمراهۍ لوبه ده:**(قال فبعزتك لاغوينهم اجمعين)** (**شیطان وویل: ستا په عزت مې دې قسم وي چې زه به دوی ټول وغولولم.)**

دریم صفت :

په قرآن کې شیطان د کفر، کبر او غرور صفت دی:«**يَعِدُهُمْ وَ يُمَنِّيهِمْ وَ ما يَعِدُهُمُ الشَّيطانُ إِلاَّ غُرُوراً؛**»«**شیطان دوی ته درواغجنې وعدې ورکوي او په هیلو یې ساتي او له فریب او دوکو پرته بل څه ورسره نه کوي.»(نساء،۱۲۰ آیه)** همدارنګه د (ابراهیم/۲۲، حشر/۱۶-۱۷، اسراء/۶۴-۶۵، انفال/۴۸) ایاتونوته رجوع وکړئ، په اصل کې په قرآن کریم کې د شیطان یو نوم کبر**«غرور»** دی.

غرور (کبر)

«غُرُور» د مبالغې صیغه **«غُرور»**او په اصل کې هغه څوک یا یو شی دی چې ډېر غلوونکی، فریب کاراوچل کوونکی وي. **«يا أَيهَا النَّاس إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَياةُ الدُّنْيا وَ لا يغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ » په یقین سره، د خدای (ج) وعده ریښتیا ده، اجازه مه ورکوئ چې د دنیا ژوند تاسو دوکه کړي او شیطان مه پرېږدئ چې تاسو وغلوي..» (د فاطر سوره، 5 آیه همدارنګه، د لقمان سوره، ۳۳ آیه)**

«ينادُونَهُمْ أَ لَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قالُوا بَلى وَ لكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَ تَرَبَّصْتُمْ وَ ارْتَبْتُمْ وَ غَرَّتْكُمُ الْأَمانِي حَتَّى جاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَ غَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ؛» (د قیامت په ورځ) منافقین مؤمنانوته وایي چې موږ له تاسو سره نه وو، دوی وایي: هو! خو تاسو خپل ځانونه په هلاکت کې واچول او (د رسول الله صلی الله علیه وسلم د مړینې) انتظار مو وکړ او په (هر څه کې) مو شک درلود، هغه ستاسو د لرې او اوږده خوبونو اوهیلو تاسو سره دوکه وکړه، ترڅو چې د الله حکم راغی او شیطان تاسو د خدای (ج) پر وړاندې وغولولئ. (د حدید سوره ، آیه)که موږ د آدم علیه السلام په کیسه کې د شیطان چلونو او دوکو ته پام واړو، نو جوته به شي چې شیطان په تکړه اراوپوهنه او د انسان په بدن کې پر دوو قوي ځواکونولاس ږدي یا پورې کوي (یو یې د ابدیت هیله یا غوښتنه او بل یې د قدرت هیله یا غوښتنه ده) هغه ته یې درواغجنې وعدې ورکړې او د حضرت آدم (ع) د محاسبې وسیله یې په نښه کړه.

«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيطانُ لِيبْدِي لَهُما ما وُورِي عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاكُما رَبُّكُما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونا مَلَكَينِ أَوْ تَكُونا مِنَ الْخالِدِينَ. وَ قاسَمَهُما إِنِّي لَكُما لَمِنَ النَّاصِحِينَ» بیا شیطان دوی وهڅول یا وسوسه کړل هغه چې د دوی له بدن څخه پټ دي را څرګند کړي او ورته یې وویل چې رب مو تاسو له دې ونې منع کړي نه یاست، خو د دی لپاره چې(که یې وخورئ) ملائکه به شي یا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتې شي او هغوی ته یې قسم وخوړ چې زه ستاسو خیرخواه یم »(د اعراف سوره، آیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰-)«فَوَسْوَسَ إِلَيهِ الشَّيطانُ قالَ يا آدَمُ هَلْ أَدُلُّکَ عَلى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَ مُلْکٍ لا يبْلى» خو شيطان هغه وسوسه کړ او وويل: ای ادمه! ايا ته غواړې چي زه تا ته د ژوندانه وني او تل پاتې ملکيت ته لاربنوونه وکړم؟ (طه سوره، ۱۲۰)او داسي ده چي خدای فرمايي: «فَدَلاَّهُما بِغُرُورٍ... وَ ناداهُما رَبُّهُما أَ لَمْ أَنْهَكُما عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَ أَقُلْ لَكُما إِنَّ الشَّيطانَ لَكُما عَدُوٌّ مُبِينٌ» او په دې توګه يې په چل سره دوی (له خپل مقامه) ښکته کړل او د دوی رب ورته وويل: آيا ما تاسو له دې ونې منع کړي نه وئ؟ او ما نه وو ويلي چې شيطان ستاسو ښکاره دوښمن دی؟» (اعراف سوره ۲۲،)

څلورم صفت:

په قرآن کې شيطان داسې دی چې، شيطان د انسانانو اعمال د انسانانو په سترګو کې داسي ښکلي او زينت کړي دي چې غواړي په دې ډول بې لارې کړي او خلک له سمې لارې وګرځوي (و زين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل)(او شيطان د دوی عملونه د دوی په سترګو کې ښايسته کړل، نو دوی يې له سمې لارې منع کړل.) (نمل سوره ۲۴ آيه)

پنځم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې: شيطان تل خلکو ته د فحشا (زنا) او ګناه کولو امر کوي:«الشَّيْطانُ يعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَ يأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشاءِ وَ اللَّهُ يعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلاً وَ اللَّهُ واسِعٌ عَلِيمٌ؛شيطان، تاسو ته (انفاق(خرڅ يعنی مصرفيه وخت کې) د فقر او د لاس بندښت وعده درکوي او فحشا (او بديو) ته مو امر کوي، خو پاک الله سبحان تعالی تاسو ته د «ببښنې» او« زياتوالي» وعده درکوي او د خدای (ج) قدرت خورا لوی دی او په هرڅه ښه خبر او دانا دی . (له همدې امله هغه خپلې ژمنې پوره کوي.)» (البقره سوره،۲۶۸ آيه)

شپږم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان ډېر غلوونکی او مکار دی، خو د هغه چل او غلونه ډېره ضعيفه ده.«ان کيد الشيطان کان ضعيفا»(په حقيقت کې د شيطان چل او غلونه ضعيفه ده) نساءسوره،۷۶ آيه

اووم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان د هېرولو لامل ګرځي: «فانی نسيت الحوت ومانسانيه الا الشيطان»(ما مياشت هېره کړه او شيطان هغه زما له هېره ونه ويسته خوشيطان (کهف سوره،۶۳ آيه) (فانساه الشيطان ذکر ربه) (شيطان پرې د خدای ذکرهېرنه کړ.) (يوسف سوره:،۴۲ آيه)

اتم صفت

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان اولادونه او زيږون لري (افتتخذونه و ذريته اولياء من دونی و هم لکم عدوّ) (آيا تاسو هغه (شيطان) او د هغه اولادونه خپل څارونکي (سرپرستان) نيسئ، په داسې حال کې چې دوی ستاسو دوښمنان دي. (کهف سوره، ۵۰ آيه)

نهم صفت :

ځان خيرخواه(مهربان) ښودل: د شيطان يو له چالاکو لارو دا ده چې هغه د انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

محاسبوي سيستم ته ننوځي او په دي توګه انسانانو ته زړه سواند، مهربان، خيرخواه يا سرپرست په توګه ځان ځرګندوي يا ښه يې د بېلګي په توګه د آدم (ع) په اړه د شيطان چال دا و.«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيطانُ لِيبْدِي لَهُما ما وُورِي عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاكُما رَبُّكُما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونا مَلَكَينِ أَوْ تَكُونا مِنَ الْخالِدِينَ وَ قاسَمَهُما إِنّي لَكُما لَمِنَ النَّاصِحِينَ» بيا شيطان دوی وهڅول يا وسوسه کړل هغه چي د دوی له بدن څخه پټ دي را ځرګند کړي او ورته يې وويل چي رب مو تاسو له دي ونې منع کړي نه ياست، خو د دې لپاره (که يې وخورئ) ملايکه به شي، يا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتي شئ او هغوی ته يې قسم وخوړ چي زه ستاسو خيرخواه يم.»(د اعراف سوره، ۲- ۲۱ آيه) د «وسوس له» له جملي څخه- او د «لام» تکي ته په پام سره کوم چي معمولاً د منع يا ګټي لپاره راځي- يا داسي راځي چې شيطان خپلو فتنو وسوسو لپاره انسان ته خپله څېره ډېره مهربانه،خيراندېشه،خيرلرونکي وښيي،خو د«وسوس اليه» په جمله کي داسي کومه مانا هېڅ نشته ده،يوازې د يو چا په زړه کي د«په پټه ننوتلو » په مانا ده.

ګرانو لوستوونکو!

پر دوښمن باور کول او د هغوی د خندا، ژمنو او ملاتړ په لومه کي ولويدل، يو بل ستر زيان دی، چي خلک بايد ورڅخه ځان وساتي، دوښمن بايد په هر ډول جامو کې د هغه د نښنو په واسطه وپيژندل شي او خلک بايد د هغه پيژندلو څخه خبر شي چې په ځېنو مواردو کي د دوستۍ او مرستي تر شا پټ وي.

اې ربه! موږ د شيطان له شره وساته. اې ربه! موږ د شيطان له شره له تا پناه غواړو، يا تاته پناه راوړو .شيطان سره د مقابلي په اړه د قرآنکريم لارښووني او چاري

لکه څنګه چي مو مخکي يادونه وکړه، قرآنکريم په څوآيتونو کي شيطان د انسان ښکاره دوښمن بللی او فرمايي: ان الشيطان للانسان عدو مبين؛« شيطان د انسان ښکاره دوښمن دی.»او په بل اخطار کي وايي، اجازه مه ورکوئ چي شيطان تاسو وغلوي يا مو دوکه کړي، لکه څنګه چي هغه ستاسو مور او پلار له جنته وويستل.

لوی قرآن انسان ته خبرداری ورکوي او تل د انسان لپاره د خطر تالی وهي او فرمايي:

«هرڅوک چي د خدای (ج) پر ځای شيطان د خپل مشر او سرپرست (روزونکي) په توګه غوره کړي، نو په ښکاره به لوی تاوان وکړي » همدارنګه قرآنکريم هم د شيطان د پيروانو په اړه فرمايي:«هر آينه(هنداره)زه به دوزخ له تا او هغه بندګانوڅخه ډک کړم چي ستا پيروي وکړي..» دلته يوه پوښتنه راپيدا کيږي او هغه دا چي د شيطان د خطرناکوپاليلوپه اړه د ټولو قرآني نصيحتونو او د پيغمبرانواوعلماوو له ټولوګواښونوسره سره بيا هم ولې خلک له دې ګواښونوځينې غافل دي؟په څواب کي بايد ووايو چي د انسانانو دغه بې پروايي په لاندې عواملو کي خلاصه کېدای شي.

لومړی عامل:

د شيطان نفوذ دومره پټ او دقيق پټ پلان لاندې وي چي سړی فکر کوي، دا پخپله ده چي دا ډول پرېکړه نيسي او هيڅ سره د دوښمنۍ احساس نه کوي.

دويم عامل:

د دې خطرناک دوښمن د تعقيب پايلي سمدستي نه دي، مطلب دا چې اکثره خلک د اماره نفس او شيطان پيروي کوي، دومره ژر نه ده چې انسان دې د هغه ترخه خواړو خوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وڅکوي او د هغه پر وړاندې دې مقاومت وکړي.

دریيم عامل:

افراطي خوند اخیستنه چې په پایله کې یې خلک له مقاومت بې برخې کوي.

څلورم عامل:

حیرانتیا، تنوع اونرمښت چې په شیطان کې شتون لري، د شیطان د برنامو یو له اغیزمنو عواملوڅخنې دي، دې ته په پام سره چې شیطان په قرآن عظیم الشان کې د انسان ښکاره دوښمن په توګه ورپیژندل شوی .

ولې خدای (ج) شیطان ته د وسوسې اجازه ورکړې؟

مخکې له دې چې دې پوښتنې ته ځواب ورکړم، غواړم لږ شاته ولاړ شم او په مختصره توګه لنډه کیسه د قرآن عظیم الشان له نظره پیل کړم.کله چې شیطان د نافرمانۍ له امله د الهي له درګاه وشړل شو،نوهغه له الله جل جلاله تعالی نه مهلت وغوښت،الله جل جلاله تعالی ورته تر ټاکلې مودې پورې مهلت ورکړ،له دې مهلت وروسته شیطان وویل:دآدم اولاده به وسوسه کړم او هغوی به زه اړ کړم چې بد کارونه وکړي. قرآن کریم د حجر په سوره کې (له ۳۶ آیت تر ۴۰ آیت پورې) په دې اړه داسې فرمایي : **« قال رب فانظرنی الی یوم یبعثون﴿۳۶﴾ قال فانك من المنظرین ﴿۳۷﴾ الی یوم الوقت المعلوم﴿۳۸﴾ قال رب بما اغویتنی لأزینن لهم فی الارض و لأغوینهم اجمعین﴿۳۸﴾ الاّ عبادك منهم المخلصین﴿۴۰﴾»** (**شیطان وویل: ربه! ما ته وخت راکړه، تر هغې ورځې پورې چې دوی معبوث کیږي**) پاک الله سبحان تعالی وویل: ته یو له هغو کسانو یې چې تر ټاکلې ورځې پورې مهلت ورکړل شوی دی.

شیطان وویل: پروردګاره! په سبب د دې چې تا زه ګمراه کړم،(د بني آدم اعمال) زه به هغوی سینګار کړم او ستا له پاکو بندګانو پرته به ټول ګمراه کړم.د دې پوښتنې په ځواب کې ویلی شو چې الله جل جلاله تعالی انسان پیدا کړی او هغه ته یې د ټاکنې،دغراوۍ واک او اختیار ورکړی، تر څو انسان د ښو، بدو، شر او خیر په ټاکنه کې ازاد وي، د پیغمبرانو لاره تعقیب کړي او ابدي خوښي ترلاسه کړي او هم هغه کولی شي، ځان له الله جل جلاله تعالی او پیغمبر لرې کړي، ګناه، بدۍ او شر ته مخه کړي. په دې حال کې خدای پاک د انبیاوو او الهي کتابونو په رالیږلو سره انسانان د خیر او ښېګنې پر لور رابللي. اړینه وه چې باید داسې ځواک هم موجود وي، چې انسان شراوبدیولورته دعوت کړي،ترڅوانسان د ټاکنې واک او ازادي له لاسه ورنه کړي. دوه لارو سره مخ شي، بیا د سمې لارې په غوره کولو سره خپل کمال ثابت کړئ. دا باید پام سره وویل شي چې انسان ته اړینه ده چې د لارې د ټاکنې او آزموینې کې ډېرغور وکړي.نو د شیطان له فتنې یوازې د مومنانو لپاره زیانمنونکې نه دي، بلکې د هغوی د لا پرمختګ لامل هم ګرځي او د شیطان له فتنو سره د خدای (ج) لاره غوره کول خورا ارزښتناکه دي او مومنان د شیطان له فتنو سره په مبارزه کې تر حده لوړ کمال ته رسیږي .په اصل کې د دوښمن شتون انسان نور هم چمتو او پیاوړی کوي او دې ته اړوي چې خپل ټول وس او توان وکاروي او په خپل عزم ثابت پاتې شي.په عین حال کې باید یادونه وکړو چې د شیطان وسوسې د جبر تر حده نه دي او شیطان هېڅکله نه شي کولی او نه هم اجازه لري چې انسان په ګناه کولو اړ کړي، د هغه کار یوازې فتنې دی او کله چې یو مومن ځو ځلې د هغه وسوسو پر وړاندې مبارزه وکړي، نو هغه سره به د مخالفت کار ستونزمن نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي. لکه څنګه چې قرانکریم د النحل سورې (۱۰۰-۹۹) آيتونو کې دا موضوع په ځانګړې ښکلا سره بيانوي:«انه ليس له سلطان على الذين آمنوا و على ربهم يتوكلون انما سلطنه على الذين يتولونه «په حقيقت کې شيطان په هغو کسانو باندې حاکم نه دی چې ايمان يې راوړی او په خپل رب يې توکل کړی. د هغه واکمني يوازې پر هغه چا باندې ده چې د هغه ولايت يې منلی وي (.همدارنګه په بل ځای کې قرآنکريم د شيطان له ژبې څخه نقل کړی چې د قيامت په ورځ د هغو کسانو په ځواب کې به ووايي چې شيطان د خپلې ګمراهی ګرم ګڼي:«و ما كان لى عليكم من سلطان الا ان دعوتكم فاستجبتم لى فلا تلو مونى و لو موا انفسكم» د (ابراهيم سوره:، ۲۲ آيه) (ما په تاسو باندې هيڅ اختيار نه درلود، پرته له دې چې ما تاسو ته بلنه ورکوله او تاسو منله، نو ما مه ملامتوئ بلکې خپل ځان ملامت کړئ.) په لنډه توګه، د شيطان فتنې هيڅ پابند نه دي او دا فتنه يا وسوسه اچونه د مومنانو د ودې او پرمختګ لامل هم ګرځېدی شي.

په پای کې دعا کوو!

يا ربه! موږ د شيطان له فتنو، وسوسو، د هغه له شر، شيطاني اعمالو او د مکار شيطان له چلونو وساته.«الذى يوسوس فى صدور الناس» او د خناس وسوسه کوونکو،له شره مو په خپل حفظ او امان کې ولره.ربه! موږ له تا د شيطان له شر څخه پناه غواړو او په لوړ آواز سره اعلان کوو:«قل اعوذ برب الفلق، من شر ما خلق، ومن شر غاسق اذا وقب، ومن شر النفاثات فى العقد، ومن شر حاسد اذا حسد»

اې الله جل جلاله تعالى موږ تا پناه وړو چې د سهار رب يې، موږ پناه غواړو د مخلوقاتو له شر او د تورې شپې له شر څخه چې راځي، د هغو جادوګرانو له شر څخه چې غوټې لګوي او د هر حسد کوونکي له شره چې حسد کوي(.ربه! ته مهربانه او بښوونکی يې او خپل ګناهکاره بنده ګان خپل له رحم او فضل څخه مه محرومو . آمين

د شيطان له وسوسو څخه خلاصون:

په حقيقت کې فتنه يا وسوسه يوه خطرناکه ناروغي او د انسان لپاره د شيطان له دسيسو ده.شيطان غواړي چې خلک په فتنې او وسوسې په اچولو سره ګمراه کړي اوداسې حالت سره يې مخ کړي چې د الهي اطاعت منع شي،له همدې امله الله جل جلاله خپل پيغمبر صلى الله عليه وسلم ته امر وکړ چې له دې فتنو يا وسوسو څخه له خدايه پناه وغواړئ او په دې اړه يې يو بشپړه سوره نازله کړې ده.(د الناس سوره)«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ(۱) مَلِكِ النَّاسِ(۲) إِلَهِ النَّاسِ(۳3) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ(۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ(۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ(۶» (شيطان انسان وسوسه کوي او د هغه وسوسې د مومنانو لپاره ډېرې سختې دي او وسوسو درملنه په دوه ځېزونو کېدای شي.

۱ -مومن بايد وسوسو ته پام ونه کړي؛بلکه په کلکه يې رد کړي،ځکه چې وسوسې د شيطان له خوا دي او هغه ته زيان نه رسوي.

۲ -که د الله جل جلاله تعالى په ذکر کې مشغول شي،نو شيطان به ترې ليرې وي، له همدې امله خدای (ج) د شيطان په اړه فرمايي:(الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ) يعني کله چې انسان د خپل رب په يادولو کې غفلت وکړي،نو شيطان ورته راځي او هغه وسوسه کوي او کله چې انسان خپل رب يادوي، نو شيطان ترې لرې کيږي.سوال کوونکواو دهغه په څېر نورو ته زما مشوره دا ده چې دا دوه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ -وسوسوته پام ونه کړي اود هغه اغیزې لاندې رانه شي،نودخدای(ج)په امربه وسوسې لمنځه ولاړې شي،ځکه کله چي انسان هغه ته خپل پام واړوي،نو هغه زیاتیږي اوشیطان پرهغه غلبه کوي.

۲ -ډېرى وخت د پاک الله سبحان تعالی په ذکرکي بوخت شي اوالله (ج) ته پناه یوسي آیه الکرسي و معوذتین (د فلق او ناس سوره) ووایي او تکرار یې کړي،نو په دې کار سره به د پاک الله جل جلاله تعالی په امرد هغه وسوسې لري شي.

د شیطان کید(مکر، حیله) کمزور دی:

د ذکرشویواړخونو له مخې،باید دا فکر ونه شي چي د شیطان ځواک خورا پیاوړی دی او له هغه سره جګړه سخته اودرنه ده،د دې مفکورې دلرې کولولپاره الله جل جلاله تعالی فرمایي:**«إن کید الشیطان کان ضعیفا»** (نساء، ۷6) او په **«نحل»** سوره کې چېرته چي د قرآنکریم د تلاوت په مهال پراستعاذه امر کیږي،له دې سره سره یې داهم ویلي چي شیطان به پرهغو مومنانو باندې واک ونه لري چي پر خدای (ج) یې توکل کړی وي، یعني له خدای(ج) یې پناه غوښتې وي،لکه چنګه چي فرمایي:**فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸) إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (۹۹) إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ (۱۰۰) (نحل سوره ۹۸-۱۰۰**)(**یعني کله چي غواړې قرآن ولولې، نو د رټل شوي شیطان څخه له الله جل جلاله تعالی نه پناه وغواړه، ځکه هغه مومنانو یا با ایمانه خلک چي په الله جل جلاله تعالی باور لري واک ونه لري، یوازې پر هغو خلکو به واک ولري، چي هغه خپل ملګرى ګڼي او هغه شریک وګڼي**،د دې آیې شرحه کنټرول نه وي چي په خدای(ج) باورلري**«معارف القرآن»** (جلد ۸، نحل سوره ، آیه ۹۸ -۱۰۰) داستعاذې مسایل او تفصیل احکام شرعي چي ورځینې تیر شو هلته هم کتی شئ.

د قرآن د پیل او پای تر منځ موقع:

الله جل جلاله تعالی قرآنکریم د الفاتحې په سورې پیل کړی چي لندیز یې دا دی چي له الله جل جلاله تعالی مرسته وغواړئ او د خدای له حمد وروسته په مستقیمه لاره کې(صراط مستقیم) بریالي شئ.الهي مرسته او مستقیمه لار(صراط مستقیم)هغه دوه شیان دي چي په هغو کې د دین او انساني نړی بریا نغښتې ده،خو د دغودوو شیانو په مطالعې کولواو بیا له هغو په استفادې سره د شیطان د فریب او وسوسو لومه ګام په ګام پراخیږي،نوځکه الله جل جلاله تعالی د دا لومې د ماتولو لپاره چي استعاذه ده پای ته رسولی دی .

ګرانو لوستونکو!

ام المؤمنین، عایشه - سلام الله علیها - فرمایي:« کله به چي رسول الله صلی الله علیه وسلم ویده کېده،نو دواړه لاسونه به یې سره یو ځای کول او د اخلاص او معوذتین سورې به یې لوستلې،بیا به یې د لاسونو په ورغیو خپل مخ او ټول ځان مسح کړ،دا کار یې درې ځلې کاوه،هر ځل به یې دا درې سورې تکرارولي او ویل به یې.(د اهل سنت په روایت)**اللهم اجعلنا من المخلصین في أعمالنا وادفع عنا أذي شیاطین الإنس والجن و أبعد عنا شر الموسوسین وقناعذاب جهنم و لا تفضحنا یوم العرض و الدین.«سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ «۱۸۰» وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ «۱۸۱» وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ «۱۸۲» (صافات سوره)**(ستا رب پاک او منزّه دی، پروردګاره!له هغه څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دوی یې (فکر کوي) د هغه په اړه بیانوي او سلام دې وي په ټولو پیغمبرانو او شکر اوستاینه دې د الله لره وي چې د جهانیانو رب دی.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. سبحانك اللّهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك. اللهم اجعل القرآن حجة لنا ولا تجعله حجة علينا برحمتك يا أرحم الراحمين.

یا خدایه! د خپل سپېڅلي کلام ترجمه مو قبول کړه او زموږ په نیکو اعمالو کې یې حساب کړه او قرآن زموږ د ژوند لارښود وګرځوه .

آمین یا رب العالمین
صدق الله العظیم و صدق رسوله نبي الکریم.

ومن الله التوفیق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې د مطالبو او موضوعاتو لیست

شماره	نام سوره	معانی ومحتوی سوره ها	صفحه
	سُورَةُ النَّاس	ـ الناس = خلک	
1		ـ د سورة الناس منځپانګه: دا سورت رسول الله صلى الله عليه وسلم ته د لاربنود او مشر په توګه لاربښوونه کوي چې د ټولو وسوسه اچونکو له شر څخه الله تعالى ته پناه يوسي .	
2		ـ د تسميې وجه.	
3		ـ د سورة الناس د آيتونو، کلمو او حروفو شمېر.	
4		ـ په ټوليزه توګه د الناس سورې د آيتونو وېش.	
5		ـ د سورة الناس عمومي محتوا.	
6		ـ د سورة الناس تفسير او ژباړه.	
7		ـ پرانسان د شيطان ګمارنې دليل .	
8		ـ په الناس سوره کې د الله تعالى صفتونه.	
9		ـ په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات.	
10		ـ استغاثه تعريف.	
11		ـ استغاثه ډولونه.	
12		ـ الف: استغاثه په عالم أسباب کې.	
13		ـ ب: استغاثه په عالم مافوق أسباب کې.	
14		ـ استعاذه (پناه وړل).	
15		ـ د قريشو مشرکانو د پناه غوښتلو عادت.	
16		ـ د انسان دوه دښمنان، انسان او جنات او مقابله.	
17		ـ ولی شيطان په خناس ونمول شو؟	
18		ـ د خناسان ډله.	
19		ـ شيطان او د هغه کنټرول پر انسان.	
20		ـ د ګمراهانو توبه نه قبليږي.	
21		ـ په اصطلاح کې توبه.	
22		ـ ولې د فرعون توبه ونه منل شوه؟	
23		ـ شيطان خبيث .	
24		ـ په قرآن کريم کې د شيطان ځينې ناوړه صفتونه.	
25		ـ له شيطان سره په مقابله کې د قرآن کريم لاربښوونه او لاربښوونه.	
26		ـ ولې خدای شيطان ته د وسوسې اجازه ورکړه؟	
27		ـ د شيطان له وسوسو څخه خلاصون.	
28		ـ دشيطان حيله کمزوره دی.	
29		ـ د قرآن د شروع او ختم تر منځ موقع	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې ژباړه او تفسير

ليکوال: امين الدين « سعـيـدى - سعيد افغانى »
افغانستان د ستراتيژيکو مطالعاتو د مرکز مشر
او د حق لاهور د کلتوري مرکز مشر – المان
saidafghani@hotmail.com:
ژباړن مجيب الرحمن خطيبی.
ليکوال او ژوناليست
دشمشاد تلويزيون د ارزوني څانګې مسوول
Khatibim07@gmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library